

SAMENWERKING EN EIGEN KRACHT

“Doen wat nodig is”, is het motto van 1Gezin1Plan. Maar hoe en onder welke voorwaarden? TNO onderzocht de methodiek in de regio Den Haag. “Goede zorgcoördinatie kost veel tijd.”

DOOR TNO JEUGD

Voorkomen dat er een horde hulpverleners door het huis van een probleemgezin trekt. Gezinnen zelf problemen laten oplossen. En hulpverleners laten samenwerken. Dat zijn de doelen van 1Gezin1Plan. Het is al enkele jaren een bekende methodiek, maar de uitvoering blijkt complex en divers. TNO onderzocht de aanpak daarom de afgelopen twee jaar in het kader van de Academische Werkplaats, in Noordelijk Zuid-Holland (waaronder Den Haag).

“Doen wat nodig is”, vat onderzoeker Noortje Pannebakker de methodiek bondig samen. Wat haar opviel tijdens het onderzoek was de snelheid waarmee hulpverleners de methode oppikken. “Je ziet wat er gebeurt als je vakvrouwen en -mannen de ruimte geeft.” Zeventig procent van de hulpverleners geeft dan ook aan dat de methodiek goed past bij de breed gedragen visie dat een gezin zijn eigen kracht moet aanboren om problemen de baas te worden. Nieuw daarbij is wel dat het sociale netwerk in brede zin betrokken wordt. “Dat is ook meteen het lastigste onderdeel van de methodiek, geven hulpverleners aan. Ze ontdekken dat er soms zelfs helemaal geen netwerk is. Of lopen aan tegen negatief beïnvloedende familieleden of burens.”

1Gezin1plan

Bij een aanmelding wijst het team de gezinsbegeleider aan die relevante expertise en/of affiniteit met het gezin heeft. De gezinsbegeleider coördineert de zorg gedurende het hele traject, blijft aanspreekpunt voor het gezin en houdt de regio over alle betrokken hulp- en dienstverlening.

De methodiek is gebaseerd op Jo Hermans' Wraparound Care. Hermans liet zich door een Amerikaans onderzoek inspireren. De aanpak maakt gezinnen weer tot eigenaar van hun problemen én oplossingen. TNO onderzocht deze methodiek de afgelopen twee jaar, in opdracht van de gemeente Den Haag, in het kader van de Academische Werkplaats Jeugd Noordelijk Zuid-Holland. De Academische Werkplaats zorgt dat praktijkvragen, wetenschappelijk onderzoek en scholing met elkaar verbonden worden, zodat het evidencebased handelen in de ketenzorg voor jeugd wordt versterkt. In heel Nederland zijn Academische Werkplaatsen.

Zie: www.awpgnzh.nl

Hoe de methodiek precies wordt ingevuld, verschilt per regio. “Maar de onderliggende visie is dezelfde: het gezin en het sociale netwerk worden betrokken, er wordt doelgericht gewerkt en hulpverleners werken samen.” Het onderzoek laat zien dat hulpverleners gemiddeld niet langer bezig zijn dan wanneer ze regulier te werk gaan. “Terwijl dat altijd wel gedacht wordt. Dat komt doordat professionals elkaar beter weten te vinden, dezelfde taal spreken en een gedeelde visie hebben. Doordat ze elkaar kennen, neigen ze er ook toe om eerder een stapje extra te doen voor elkaar. Ze weten bovendien beter welke expertise er is bij de nevenorganisatie. Ook durven ze zaken op te pakken die eigenlijk niet direct tot hun taken behoren. En dubbel werk wordt voorkomen.”

NETWERKBREED

Of de zorgcoördinatie door een klein team of netwerkbreed in de hele regio wordt vormgegeven, maakt weinig uit, stelt Pannebakker vast. “Heb je met kleine teams en dus minder mensen te maken, dan is het natuurlijk gemakkelijker om de neuzen dezelfde kant op te krijgen. Toch is het verschil in de praktijk summier. Misschien zou je het een meer pure vorm van 1Gezin-

Noortje Pannebakker

“Soms is er geen netwerk of liggen familieleden of burens dwars”

plan kunnen noemen wanneer elke medewerker een plan kan initiëren, of hij nu van de jeugd-ggz, jeugdgezondheidszorg, thuiszorg of jeugdzorg is. Maar beginnen met zorgcoördinatie kost aanvankelijk veel tijd en dat kan mensen er ook van weerhouden. Het kan drempelverlagend werken wanneer een speciaal team er mee aan de gang gaat en de hulpverlener betrokken blijft. Wat het beste werkt, weten we niet. Dat is zo leuk van de Academische Werkplaats: dat we dat hopelijk in de toekomst kunnen onderzoeken.”

INSCHATTEN

In de praktijk liepen professionals ook tegen beperkingen aan. Voor het maken van een plan was eerst nog geen eenduidig formulier beschikbaar. Dus werden de plannen van organisaties gebruikt, terwijl deze eigenlijk zijn gericht op hulp aan het kind, niet aan het hele gezin. Tegelijkertijd schrijft privacywetgeving voor dat niet elke organisatie recht heeft op toegang tot alle informatie in zo'n plan. Daarvoor moet de cliënt soms meerdere malen schriftelijk akkoord geven. “Die horde lijkt genomen te zijn. Dat is opvallend, want de wetgeving is niet aangepast. Waarschijnlijk is er iets in de houding van hulpver-

leners veranderd. Wat precies weten we niet. Intussen is er in ieder geval wél een gezinsplan waar iedereen bij kan”, vertelt Pannebakker.

Volgens Pannebakker is het meten van resultaten beslist niet lastiger met deze methodiek. “Natuurlijk is het ingewikkeld om het effect te meten van het doel ‘Ouder en kind hebben een goede relatie’. Wanneer is dat proces precies ‘af’? Hulpverleners hebben ook geen houvast aan een protocol om te staven of de hulp goed genoeg was. Het gaat niet om hoeveel bezoeken je hebt afgelegd, maar of de bezoeken passen bij de hulpvraag op dat moment. Bij het ene gezin is vijf keer per week langsgaan in het begin nodig en later voldoet telefonisch contact; het andere gezin heeft juist wekelijks een bezoek nodig. Hulpverleners moeten dat zelf inschatten en dat is best spannend. Wat houvast biedt en ook concreet meetbaar is, is bijvoorbeeld: is het dossier geschreven in de taal van het gezin, is het plan in het bezit van het gezin – anders kunnen ze er de regie niet over houden – , zijn bij kennismaking beide ouders aanwezig?” Het opstellen van zulke normen is een van de aanbevelingen

die de onderzoeker doet. “Dat biedt hulpverleners ondersteuning en duidelijkheid.

Een ander advies: deel de inzichten die worden opgedaan

met andere teams, zodat we niet allemaal opnieuw het wiel hoeven uit te vinden.” Pannebakker geeft het management ook graag een tip mee. “Als iedereen op de hoogte is, denken bestuurders al snel dat het geregeld is. Zo eenvoudig is het niet. Er moet tijd zijn voor evaluatie én voor het trainen van medewerkers, zodat nieuwkomers worden ingewijd of het geheugen wordt opgefrist. Zorg voor een vervolg op het invoeren van de methodiek.” ●

TNO JEUGD

TNO ontwikkelt en onderzoekt innovaties die het welzijn in de samenleving verbeteren. De tak Jeugd binnen het instituut is specifiek gericht op het ontwikkelen, verbeteren en onderzoeken van programma's voor kinderen en jongeren in Nederland. Op deze pagina's telkens een greep uit de kennis en ervaring van TNO-Jeugd.